

Vergaderjaar 2026-2027

36 863 Wijziging van de Kieswet in verband met het stellen van nadere regels voor bijstand in het stembokje en voor de benoeming van stembureauleden

B VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN¹

Vastgesteld 15 september 2026

1. Inleiding

De leden van de fractie **PRO** hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel en hebben nog de volgende vragen.

De leden van de **CDA**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel betreffende hulp voor kiezers in het stembokje. Zij stellen graag nog de volgende vragen.

Tot slot hebben ook de leden van de fractie van de **PVV** nog enkele vragen naar aanleiding van het wetsvoorstel.

2. Verlenen van bijstand

Artikel J 28a, eerste lid, bepaalt dat aan het stembureau kan “blijken” dat een kiezer hulp behoeft. In de memorie van toelichting wordt in dit verband benadrukt dat de kiezer zelf om bijstand verzoekt en dat het initiatief hiervoor bij de kiezer ligt.² De leden van de **CDA**-fractie vragen of daarmee niet een te afwachtende houding van stembureauleden wordt verondersteld. Juist voor kiezers die moeite hebben met het stemproces kan immers ook het zelf formuleren van een hulpvraag een drempel vormen. Mag van geïnstrueerde stembureauleden worden verwacht dat zij alert zijn op signalen dat een kiezer hulp behoeft en in voorkomende gevallen zelf - op neutrale en terughoudende wijze - hulp aanbieden? Wellicht kan de regering duiden waar voor stembureauleden de grens ligt tussen het actief aanbieden van hulp en ongewenste bemoeienis met de kiezer? De leden zien de beantwoording met belangstelling tegemoet.

Ook stelt de regering in de memorie van toelichting dat als een naam van de kandidaat op verschillende lijsten voorkomt, het stembureau lid dit mag uitleggen en vragen op welke van deze kandidaten de kiezer zijn stem wil uitbrengen.³ Kan de regering aan de leden van de fractie van de **PVV** aangeven of er rekening mee wordt gehouden dat een stembureau lid mogelijk niet alle dubbele of enigszins gelijklopende namen op een stembiljet kent? Hoe wordt rekening gehouden met giswerk, bijvoorbeeld door het actief opnoemen van gelijklopende namen?

Kan de regering aangeven waarom er gelet op de proportionaliteit niet voor gekozen is om gewoon goede hulpmiddelen te ontwikkelen om de laaggeletterde, mentaal beperkte mens of Alzheimerpatiënt te helpen en voor hulp vóór het stembokje in plaats van in het stembokje. Deze leden lezen hier graag een reactie van de regering op.

Momenteel wordt geëxperimenteerd met verkorte kandidatenlijsten zonder namen van kandidaten. Kan de regering aangeven of dit voor veel kiezers uit de doelgroep van dit

¹ Samenstelling:

Beukering (Fractie-Beukering), Dessing (FVD), Dittrich (D66), Doornhof (CDA), Fiers (PRO), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Griffioen (D66), Van Gurp (PRO), Van Hattem (PVV), Janssen (SP), Janssen-van Helvoort (PRO), Karaaslan (D66), Kroon (BBB), Lagas (BBB) (voorzitter), Van Langen-Visbeek (BBB), Lievense (BBB), Meijer (VVD) (ondervoorzitter), Moonen (D66), Nicolai (PvdD), Perin-Gopie (Volt), Recourt (PRO), Van Rooijen (50PLUS), Roovers (PRO), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Schalk (SGP), Straus (VVD), Talsma (ChristenUnie), Van Toorenburg (CDA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

² Kamerstukken II 2025/26, 36863, nr. 3, p. 24.

³ Kamerstukken II 2025/26, 36863, nr. 3, p. 11.

wetsvoorstel niet juist veel ingewikkelder wordt, gelet op het hoge aantal ongeldige stemmen bij dit experiment?

3. Verhouding tot hoger recht en bijstand in internationaal perspectief

De regering kiest, om redenen van uitvoerbaarheid, met betrekking tot de reikwijdte van deze wet, voor een open norm. De wet geldt voor degene die “om andere redenen dan zijn lichamelijke gesteldheid hulp behoeft”, zonder afbakening, waardoor iedere kiezer die aangeeft hulp bij het stemmen nodig te hebben, deze kan krijgen van een aangewezen lid van het stembureau.⁴ De leden van de fractie van **PRO** vragen in hoeverre de regering van mening is dat dit een correcte interpretatie is van artikel 29 van het VN-verdrag handicap, waarin wordt gesteld dat personen met een handicap zich waar nodig op hun verzoek zouden moeten kunnen laten bijstaan “by a person of their own choice”?⁵

De regering heeft ervoor gekozen geen gelijke behandeling in te voeren tussen kiezers met een lichamelijke beperking en de nieuwe, bredere doelgroep die voor hulp in het stemhokje in aanmerking komt. Zij motiveert haar besluit in een recente brief, met verwijzing naar artikel 29 VN-verdrag handicap.⁶ Deze toelichting gaat echter tegen het advies van onder andere de Kiesraad in, die stelt dat gelijke behandeling van kiezers die hulp behoeven, ongeacht de reden daarvoor, leidend zou moeten zijn. Kan de regering aan deze leden toelichten hoe reëel zij het risico acht dat dit onderscheid wordt aangevochten als discriminatie op grond van handicap?

Kan de regering aan de leden van de fractie van de **PVV** aangeven hoe wordt gewaarborgd dat stembureauleden geen directe of indirecte invloed kunnen uitoefenen?

Kan de regering tevens aan deze leden aangeven of er bij de uitvoering van dit wetsvoorstel extra aandacht is voor het neutrale karakter van stembureaus om beïnvloeding te voorkomen?

Bij de gemeenteraadsverkiezingen 2026 werden bij het stembureau in de Ulu-moskee in Bergen op Zoom 25 procent van de stemmen uitgebracht per volmacht.⁷ Deelt de regering de opvatting van deze leden dat dit veel te veel is en bij de uitvoering van dit wetsvoorstel nog meer aandacht uit moet gaan naar de risico's van ronselen of andere malversaties?

Ook bij de verkiezingen in Gorinchem waren er signalen van mogelijke fraude en het onder druk zetten van kiezers tot het afgeven van een volmacht, met name binnen de Turkse gemeenschap. Hierdoor waren zelfs herverkiezingen noodzakelijk.⁸ Kan de regering ten aanzien van deze leden aangeven hoe zij bij dit wetsvoorstel rekening heeft gehouden met risico's van fraude en het onder druk zetten van kiezers voor het afgeven van volmachten? Is hier een actieve aanpak op voorzien?

Kan de regering aan deze leden nader duiden hoe dit voorstel zich verhoudt tot het waarborgen van het stemgeheim?

Artikel J 14a bepaalt dat de leden van het stembureau het stemgeheim bewaren. Kan de regering aan deze leden aangeven hoe dit gewaarborgd en actief gehandhaafd wordt en in hoeverre er consequenties aan verbonden worden?

Kan de regering aan deze leden toelichten hoe hier dan mee wordt omgegaan als een betreffend lid van een stembureau bijvoorbeeld in het dagelijks leven in een sociale of professionele verhouding staat ten opzichte van de hulpbehoevende kiezer? Wordt dit stembureau lid met name omwille van het stemgeheim geacht zich te verschonen van ondersteuning, ook wanneer de kiezer specifiek om dit stembureau lid vraagt?

De laatste jaren is het gebruik ontstaan om in stemhokjes foto's, zogenaamde 'stemfies', te maken en deze op sociale media te publiceren. Kan de regering aan deze leden aangeven of zij een risico ziet van zulke 'stemfies' ten aanzien van het stemgeheim én mogelijke stemfraude, bijvoorbeeld door een 'stemfie' als bewijs aan te leveren? Kan de regering

⁴ *Kamerstukken II* 2025/26, 36863, nr. 3, p. 18.

⁵ Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, artikel 19, lid a (iii).

⁶ *Kamerstukken II* 2025/26, 36863, nr. 25.

⁷ 'Ulu-moskee valt op met meer dan 25 procent volmachtstemmen: 'Veel te veel'', *bndestem.nl*, 1 april 2026.

⁸ 'Weinig veranderingen bij herverkiezingen Gorinchem', *gemeente.nu*, 30 april 2026.

aan deze leden aangeven of bij dit wetsvoorstel dit risico mogelijk nog groter is gelet op een deel van de doelgroep van (verstandelijk) kwetsbare kiezers?

In de memorie van toelichting stelt de regering dat een stembureaulid kan helpen bij het invullen van het stembiljet.⁹ Kan de regering aan deze leden aangeven of het dan niet wenselijk is om vanuit het vier-ogenprincipe een tweede stembureaulid mee te laten kijken, om zo fraude te voorkomen?

4. Administratieve en financiële lasten

Kan de regering aan de leden van de fractie van **PRO** aangeven wat de gevolgen zijn van de aangenomen amendementen, met name het amendement over de vervroegde evaluaties, als het gaat om de uitvoerbaarheid van de wetswijziging? Is daartoe de voorgestelde financiering en de capaciteit voldoende op orde om dit bij de volgende verkiezing te realiseren? Op welke wijze gaat de regering de ervaringen van de mensen voor wie de hulp bestemd is en die hiervan gebruik maken, en hun belangenorganisaties, betrekken in het evaluatieproces?

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar de nota naar aanleiding van het verslag ziet deze graag binnen vier weken na vaststelling van dit verslag tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
Lagas

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
Bergman

⁹ *Kamerstukken II* 2025/26, 36863, nr. 3, p. 11.